

Səidə HƏSƏNZADƏ

AMEA-nın Hüquq və İnsan Haqları İnstitutunun
aparıcı elmi işçisi, hüquq üzrə elmlər doktoru, dosent
saidahasan@gmail.com

Bəhram ZAHİDOV

Hüquq elmlər doktoru, professor

ERMƏNİ SEPERATİZMİ VƏ TERRORİZMİ İLƏ MÜBARİZƏNİN AKTUAL PROBLEMLƏRİ

Ключевые слова: международное право, женщины, дети, нарушение прав, Нагорный Карабах, охрана, защита, многочисленные факты

Key words: international law, women, children, the violation of the rights of Nagorno Karabakh, security, protection, numerous facts

Daşnaqsütun ideoloqlarının yüz ildən çoxdur ki, dövrüyyəyə buraxdığı erməni seperatizmi, “dənizdən – dənizə uzanan böyük Ermənistan” yaratmaq xülyası Cənubi Qafqazda mübahisələrin və münaqişələrin, müharibə və terrorun qızıqdırılmasında stimulverici rol oynamaqdadır. Erməni - Azərbaycan münaqişəsinin tarixi isə 200 ildən çoxdurki, davam edir. Azərbaycan zaman-zaman ən müxtəlif üsul və vasitələrlə həyata keçirilən terror hadisələrinin qurbanına çevrilmiş, ərazilərini itirmiş, bir millət kimi parçalanmış, insanların öz vətəninə didərgin düşmüş və olmazın zümlərini yaşamışdır. Sonuncu dəfə 1988-ci ilin fevral ayından başlayan yeni global terror dalğası bu gün də davam etməkdədir¹. Son illərin statistikasına görə ki, Azərbaycana qarşı Ermənistanın dövlət terror təşkilatları tərəfindən təxminən 400-ə yaxın, daha dəqiq desək, 373 terror aktı törədilmişdir ki, bunun da nəticəsində 2000 nəfərdən çox insan ölmüş, 1700 nəfərdən çox insan müxtəlif dərəcəli bədən xəsarətləri almış və ya əlil olmuşdur. Etiraf edək ki, bu münaqişə nəticəsində qadınlar və

uşaqlar daha çox zərər çəkmiş, ailələr dağılmış, başsız qalmış, ictimai həyatın harmoniyası dağıdıcı formada pozulmuşdur. Ərazilərin 20 %-i işğal olunmuş, bir milyona qədər insan öz doğma torpaqlarından didərgin salınmış, ümumilikdə ölkəmizə 220 milyard ABŞ dollarından çox zərər vurulmuşdur². Bəzi müəlliflər bu rəqəmlərin daha çox olması barədə iddialıdırlar. Bu rəqəmlər ildən-ilə mənfəyə doğru artmaqdadır. Müasir terrorizm, dünya elminin ən yeni nailiyyətlərindən istifadə etməklə sürətlə genişlənməkdə, ağır nəticələrin törədilməsində və icrası sürətlə həyata keçirilən mükəmməl bir mexanizmlə səciyyələndirilə bilər. Əgər tarixən terror müəyyən bir şəxs, qrup, dəstə, birlik tərəfindən törədilirdisə, indi artıq dövlət terrorizmi səciyyəvi hal almış və yeni-yeni çalarlarla zənginləşmişdir. Terror bəşəri bir bəlaya çevrilmişdir. Məsələn, İstanbul Hava Limanında törədilən ötən ilki terror hadisəsi kiçik bir qrup tərəfindən icra edilsə də, lakin sürətli icra üsulu ilə səciyyəvi olmuşdur. Artıq müasir terrorizm global və təhlükəli xarakter almışdır. Belə təzahürlərlə mübarizə isə adekvat hesab oluna bilməz və çox geridə qalmaqdadır. İnsan hüquq və azadlıqlarını önə çəkən bir sıra dövlətlər indi terroru dövlət fəaliyyətinə çevirmiş və hətta onu həyasızcasına etiraf etməkdədirlər. Mən ilk öncə ABŞ-ı nəzərdə tuturam. Ötən zaman bu qara ka-

¹ Рамиз Мехтиев. Нагорный Карабах: история, прочитанная по источникам, 2014

² Elçin Əhmədov. Ermənistanın Azərbaycana təcavüzü: təhlili xronika.

Ramiz Mehdiyev. Azərbaycanlılara qarşı soyqırım gerçəklikləri, Ramiz Mehdiyev. Gorus-2010: absurd teatrı mövsümü. Ramiz Mehdiyev. İkili standartların dünya nizamı və müasir Azərbaycan

busun üzərindən bütün pərdələri qaldırılmış, bir çox sirlər açılmış, məkirli niyyətlər üzə çıxmış və bəşəriyyətin qarşılaşdığı böyük fəlakətlər insanları dərinədən düşünməyə vadar etmişdir. 11 sentyabr ABŞ terrorunun təfərrüatları açıldıqca, bunun bir mənalı şəkildə ABŞ-ın siyasi dairələri tərəfindən qəsdən təşkil edildiyi üzə çıxır, məqsədin isə bu hadisənin fonunda dünya hökmranlığı ideyasının reallaşdırılması üçün ABŞ-a bir bəhanə, “hüquqi əsas” verməsi motivi ilə törədildiyi etiraf olunur. Son illər faşizmin daha təhlükəli təzahürü kimi özünü göstərən “İŞİD”in ABŞ tərəfindən yaradıldığı general Vesli Klark tərəfindən rəsmi olaraq etiraf edilmişdir. O, eyni zamanda öz qeydlərində ABŞ-ın dəstəyi ilə Suriya, Liviya, Livan, Somali və İran hökumətlərinin devriləcəyinin planlaşdırıldığını etiraf etmişdir. “İŞİD” terror qruplaşmasının ABŞ tərəfindən yaradıldığı, dəmək aldığı və bir alətə çevrildiyi təsdiq olunur. Onun məqsədi Səudiyyə Ərəbistanından “pul sağmağ”a və ölkələri işğal etməyə istiqamətlənmişdir. Klark daha sonra qeyd etmişdir ki, 11 sentyabr terrorundan 10 gün sonra o, Pentaqona gələrək “İŞİD”i qurmaq barədə qərar verdiklərini, bu tədbirdə həmin vaxt ABŞ-ın müdafiə naziri Donald Ramsfeldin, onun müavini Paul Volfovitzin və digər rəhbərlərin şəxsən iştirak etdiklərini xüsusi olaraq qeyd etmişdir. Buradaca qeyd etmək zəruridir ki, ABŞ-ın eyni zamanda “İŞİD”lə yanaşı, PKK, PYD, Taliban, Əl-Kaidə və digər terrorçu təşkilatları yaratdığı, Türkiyədə dövlət çevrilişini hazırladığı heç kəsdə artıq şübhə yaratmır. Bütün bunlar dünənin hadisəsi deyil. Tarixə ekskurs edək... II Dünya Müharibəsi dünyanın “kommunizm kabusundan qurtarmaq” arzusunu reallaşdırma bilmədiyi halda, ABŞ-ın rəhbərləri hələ, 1945-ci ildə məşhur “Dalles planı” adlanan yeni ideyanı dövriyyəyə buraxdılar. Məxfi səciyyə daşıyan bu müdhiş plan – “insan şüurunun və təfəkkürünün dəyişdirilməsinin mümkünlüyü” hipotezasına əsaslanırdı. Başqa sözlə, bu təlim “insan obrazının dəyişdirilməsi” (“changing images of man”) Proqramı adlanırdı. Dövlət, Amerika elmi qarşısında, insan şüuruna və təfəkkürə idarə olunan kaos təlqin etməklə, insan üçün ən ülvəli dəyərlərin və ideyaların onun beynindən çıxarılması yolu ilə, konkret Mərkəzdən asılı vəziyyətə salmaq, nəticədə bu Mərkəzin sifarişi əsasında, hər hansı bir şəxsin fəaliyyətinin müəyyən bir məqsədə və təyinatə yönəldilməsi ideyasının, kə-

nardan onun şüuruna yeridilməsi və ya təlqin edilməsi sahəsində mükəmməl texnologiyaları hazırlamaq kimi “məsul” bir vəzifə qoymuşdu. Təsədüfi deyil ki, sonralar Pentaqon rəhbərləri qarşıya qoyulan bu vəzifənin uğurla başa çatdırılmasını obrazlı şəkildə ifadə edərək göstərirdilər ki, biz, inkişafın elə bir səviyyəsinə nail olmuşuq ki, daha heç kim əsgər olmayacaq, biz hamımız döyüşün birgə iştirakçılarımıza çevriləcəyik. Tapşırıq belədir: Daha canlı qüvvələri – əsgərləri yox, ümumiyyətlə, əhalinin dünyagörüşünü və baxışlarını dağıtmaq, solumu birdəfəlik məhv etmək vəzifələrini həll etməliyik. Hazırda dünyada baş verən qlobal proseslər – terrorçuluq, narkobiznes, insan alveri, silah alveri, millətlər, dinlər, nəsillər, cinslər arasındakı münaqişələrin və müharibələrin sürətlə genişlənməsi, transmilli mütəşəkkil cəmiyyətlərin, zorakılığın və qəddarlığın, qeyri-insani və qeyri-əxlaqi hərəkətlərin artması və genişlənməsi, İŞİD, Taliban, və digər bu kimi terrorçu qrupların mövcudluğu ABŞ və digər super dövlətlərin “Dalles planı”nın artıq həyata keçirildiyini, idarə olunan kaosun dövriyyəyə buraxıldığını tam təsdiq edir. Bu da o deməkdir ki, “Yeni dünya nizamı”nın yaradılması, “Mason lojası”nın, Avropanın “Qara aristokratiyası”nın, “Roma klubu”nun, “Vahid dünya hökuməti”nin diktəsi altında – Z.Bejinskinin “texnotronika” adlandırdığı vasitələrin köməyi ilə hər bir insanın şüuru və təfəkkürü üzərində biokimyəvi və psixi vasitələrlə sosial və siyasi nəzarətin tam həyata keçirilməsi imkanının reallaşdırılması artıq təmin edilmişdir. Bu isə əvvəlcədən düşünülmüş və hazırlanmış xüsusi vasitələrlə – şəbəkə səciyyəsi daşıyan çoxsaylı üsul və vasitələrlə, mübahisəsiz qaydada həyata keçirilə bilərdi. Beynəlxalq və regional təşkilatlar, NATO, “Mossad”, İnterpol, Mərkəzi Kəşfiyyat İdarəsi, “Harvard Psixoloji Klinikası”, “Elmi siyasətin tədqiqi institutu”, “Sistemlərin inkişaf korporasiyası” və onlarla digər qurumlar bu işə səfərbər edilmişlər³. Sistemli şəkildə həyata keçirilən bu siyasət, eyni zamanda bəşəriyyət əleyhinə müxtəlif səciyyə daşıyan kriminal əməllərlə – narkobizneslə, pornoqrafiya ilə, silah alveri ilə, informasiya məlumatlarının və texnoloji sirlərin oğurlanması ilə, çirkli pulların yuyulması ilə, münaqişələrin qızışdırılması ilə, müharibələrin, terror-

³ Con Koulman, Komitet 300: Dünya hökumətinin sirləri, 1991

çuluğun, dövlət çevrilişlərinin, rəngli inqilabların həyata keçirilməsi və onlarla digər vasitələrlə reallaşdırılır. Bu proseslərdə müasir elmin ən yeni nailiyyətləri ilə yanaşı, insan psixikasına və şüuruna təsir edən, asılılıq yaradan vasitələr, təzyiqlər, meyllər şüurlu və məqsədli şəkildə istifadə edilməklə həyata keçirilir. Onun ideoloji əsası isə kütləvi informasiya vasitələrinin çeşidli fəaliyyəti ilə təmin olunur. Beynəlxalq təşkilatlar böyük dövlətlərin diktəsi ilə işləməkdədirlər. Mənəvi-əxlaqi dəyərlərin yüksək olduğu cəmiyyətlərdən fərqli olaraq, pul, kapital böyük qələbə qazanmış və hakim mövqə əldə etmişdir. Bəşəriyyətin əşrəfi olan insan ucuzlaşdırılmış, klonlaşdırılmış, ekvivalent vasitəsinə çevrilmiş, insan hüceyrələri kodlaşdırılmış, qəddarlıq, amansızlıq, əxlaqsızlıq həyat normasına çevrilmişdir. Ekstrasenslərin, psixoloqların, falçıların – insan ruhuna və psixikasına təsir edən aşkar fəallığı, kibercinayətkarlığın şəbəkə imkanlarının tətbiqi və gözlənilən daha böyük təhlükələr irəli sürdüyümüz müddələrin əsaslılığını tam təsdiq edir.

ABŞ-da, yüksək inkişaf etmiş Yaponiya, Almaniya, İngiltərə, Hollandiya, Cənubi Koreya kimi ölkələrdə “postindustrial”, “yüksəkindustrial”, “informasiyaindustrial” və “informasiya” cəmiyyətləri öz qlobal inkişafını, daha çox informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının müasir nailiyyətləri əsasında inkişaf etdirirlər. Bu sahədə elektron hesablama maşınlarının, bioelektronik və psixokompyuter texnologiyalarının, informasiya-elektron sistemlərinin çeşidli inkişafı dünyada, ümumiyyətlə informasiya təhlükəsizliyinin daha etibarlı müdafiəsinə zərurət yaratmışdır. Cəmiyyətin, dövlətin və insanın həyatının və fəaliyyətinin elə bir sahəsi yoxdur ki, orada müasir informasiya texnologiyalardan ən müxtəlif istiqamətlərdə və formalarda geniş istifadə edilməsin. Bu proseslər kəmiyyət və keyfiyyət göstəricilərinə görə gündəngünə inkişaf edir və dərinləşir. İnsan beyninin, düşüncəsinin və qəlbinin alqoritmlərinin tədqiqi, bu sahədə bioloji və fizioloji proseslərin ultrabənövşəyi şüalara və xarici təsirlərə reaksiyasının, stressin, yorğunluğun, depressiyanın, dezinformasiyanın, psixotronik texnologiyaların, şüurun və təhtəşüurun müsbət və mənfi yönümlərinin öyrənilməsi, psixikanı dəyişmək, məhv etmək, insanı zombiləşdirmək, kənardan asılı salmaq, şəxsiyyətin deformasiyasını və kənar təsirlərə tabeçilik mexanizmlərinin tədqiqi və bütün bu proseslərin öyrənilməsi və tətbiqi sahəsində əldə edilən müasir elmi nailiyyət-

lər insanı heyrətə gətirir.

Bu gün dünya elmi tam təsdiq edir ki, bütün hadisələrin və proseslərin mərkəzi siması olan insan orqanizminin müxtəlif hissələrində, əsasən də onun baş beyində yerləşən təbii mərkəzlər müxtəlif təyinatlarla və məqsədlərə xidmət edir. İnsanın qorxu, sevgi, əsəb, nifrət, qəzəb kimi hissələrini formalaşdıran və onun mənbəyi hesab olunan limbik sistem bir neçə mikro mərkəzlərdən ibarət olmaqla, gicgah payının orta hissəsində yerləşir və cəmi 5 qramlıq kiçik bir hissəni özündə ehtiva edir. Bu sistem insanın bütün həyatını idarə edən üç kiçik cisim – talamus, amygdala və hipotalamus adlandırılan hissələrdə mərkəzləşmişdir. Bu üç kiçik cismin rolu ilə beyinin 30 milyard hüceyrəsi bir-birilə sürətli rabitə əlaqəsindədir. İnsanıduyğularına, hissələrinə, məqsədlərinə və motivlərinə uyğun olaraq insan həyatının idarə olunması məhz onun fəaliyyəti ilə mümkündür. Bu təbii rabitə sisteminin sürəti təxminən bir avtomobilin saatda 700 km sürətlə getmə sürətinə bərabər olaraq dəyişir. Qorxu və sevgi mərkəzi olan amygdalanın kütləsi orta hesabla beş qramdır. Amma o az qala yer üzündəki bütün insanları məqsədli şəkildə idarə edir və onların tez-tez dəyişən motivasiya proseslərinə stimuly verir. Bütün bunları diqqətlə öyrənən terrorçu mərkəzlər onların imkanlarından geniş istifadə etməyi bacarırlar. «Badamabənzər cisim» olan amygdala qıcıqlandıqda insanda ifrat qorxu, qəzəb, nifrət və hətta sevgi hissəsinin yaranmasını təmin edə bilir. Bu mərkəzin zədələnməsi nəticəsində qarşı tərəf öz cinsini tanıya bilmək hissini belə itirir. Başqa sözlə, şəfqət və sevgi hissələrinin insanda və bu tipli canlılarda olması tamamilə istisna olunur. Təcrübə göstərir ki, «badamabənzər» cisim daha çox sevgi deyil, qorxu amilindən qıcıqlanarsa o, artıq ilkin təyinatını itirir və beyinə başqa informasiyalar ötürməyə başlayır. Belə olduqda isə, insan artıq yalnız qorxu simptomları ilə idarə olunur. Nəticədə, sevgi hissəsinin get-gedə özəlləşməsi prosesi baş verir, ailələr dağılır, nikahlar pozulur, qəddar və amansız qətlər törədilir.

İnsan bioloji varlıq olaraq, onun şüuraltı təbəqəsində nüfuzu qoruma instinkti mövcud olur. Bu da onu müxtəlif növlü fəaliyyətlərə təhrik edir, stimuly verir, insanı öz qələbəsinə ruhlandırır, məğlubiyyətlə barışmağa imkan vermir və bütün bu sahələrdə mənəvi ehtiyaclarını ödəməyə səfərbər edilir. Çünki hər hansı bir məğlubiyyət hissi

orqanizmə, bu və ya digər dərəcədə neqativ psixoloji və fizioloji təsir göstərir. Məğlubiyyət və uğursuzluq zamanı orqanizmdə dofaminin, endorfinin miqdarı azalır, yorğunluq, ağrı, stress hormonu olan kortizolun miqdarı çoxalır və adrenalində qarışaraq qorxunu daha da artırır. Bu proses isə ümumilikdə orqanizmin immunitetinə mənfi təsir göstərir, sinir toxumaları qanı özünə doğru çəkir, nəticədə əzələlər zəifləyir, baş beyinin bir hissəsi olub, emosiya və yaddaşın formalaşmasında aktiv iştirak edən hippokamp adlanan hissə aktivləşir və yaddaşda uğursuzluqla bağlı neqativ xatirələr özünü göstərir. Bu xatirələr də yaddan çıxmır, bütün ömrü boyu ağır bir yük kimi insanı fasiləsiz olaraq izləyir, dərd olur, onun mənfi emosiyalarının, konfliktlərə sürükləyən ziddiyyətlərinin artmasına təsir göstərir, müqəddəslik hissi itir. İnsan ən yaxın adamına qarşı qəddar cinayətlər etməyə asanlıqla imkan tapır. Buna görə də emosiyalarını ağıla tabe etməyə bacaran, münafişləri emosiyalarla deyil, ağılla və məntiqlə, səbr və təmkinlə tənzip etməyə çalışan şəxslər kamillik zirvəsinə ucalmaq keyfiyyəti qazanır və bu da onu daim xoşagəlməz hadisələrdən qoruyur. Bütün bunlar qanunauyğun bir proses kimi təzahür edir. Neyrofiziologiyada sübut olunmuşdur ki, insan orqanizmində, o cümlədən onun düşünmə mərkəzi olan beynində sayısız-hesabsız neyronların hər birinin hərəkət trayektoriyası tam məlumdur və neyronlar heç bir kənar təsirlə öz yollarını dəyişə bilməzlər. Milyardlarla neyronun rəşional yolu var və ona bu yolla getməyə heç nə mane ola bilməz. Canlı və cansız aləmin vəhdətini, birliyini göstərən mühüm əlamətlərdən biri də məhz elə budur. İnsan orqanizmində hökm sürən qadağan qanunları qeyri-şüuru mahiyyət daşıyır. İnsan şüurundan, ağılından kənarında baş verən bu proseslər instinktiv səviyyədə idarə olunur. Öyrənmə və yaddaş prosesi təkcə beyinlə məhdudlaşmır və hər bir hüceyrənin özünün də öyrənmə və yaddaş xüsusiyyətləri olduğunu təsdiq edir. Bütün bu imkanların həddini dərinədən bilən xüsusi qruplar terrorçular, komikadzelər yetişdirməyə asanlıqla səy göstərir, terror aktlarını törətmək daxili ehtiyaca çevrilir və kənar yönümlərdə onların icrası üçüncü şəxslər tərəfindən asanlıqla həyata keçirilir. Bunlar isə məcmu şəklində orqanizmin fərdi səciyyəvi xüsusiyyətlərinin qorunub saxlanmasını, məlumatların toplanılmasını, onlar-

dan istifadəni təşkil və təmin edir. İnsan həyatında baş verən proses və hadisələrin nə vaxtsa, özünü təkrar göstərəcəyinə və öz izini qoyacağına böyük əminlik yaradır. Buna görə də insan həyatının xarakter xüsusiyyətləri, ailə, təhsil, təlim-təربiyə, zorakılıq, qəddarlıq və ya mərhəmət hisslərinin hər biri, tarixi yaddaşda əhəmiyyətli rol oynayır. İnsan mənəviyyəti, onun ətrafında baş verənlərə mənfi və ya müsbət hisslərin təsiri altında formalaşır. Sadə hisslərin yaşanması bioloji amillərdən qaynaqlandığı halda, mürəkkəb hisslər daha çox insanın həyat təcrübəsindən, genetik xüsusiyyətlərindən, onun böyüdüüyü şəraitdən, aldığı tərbiyədən, təhsildən, əldə etdiyi biliklər toplusundan qaynaqlanır. Emosiyalar ötəri, tez unudulan sevgini, ağıl isə əbədi və uzunömürlü sevgini vəd edir. Buna görə də məhəbbət mənəviyyəti zənginləşdirən, zövqlərin oxşanması, arzuların, istəklərin reallaşması, xoşbəxt anların yaşanması kimi hisslər toplusunu özündə əks etdirməyi bacarır. Təcrübə təsdiq edir ki, dövriyyəyə buraxılmış müxtəlif vasitələrlə bu gün hər hansı bir insanın üçüncü şəxsdən asılılığı tamamilə mümkündür. Məsələn, “İŞİD”çilər üzərində aparılan müşahidələr bir mənalı şəkildə təsdiq edir ki, onların qəddarlığının kökündə “sehirli iksir”, “dəhşətli həbb” – elmdə “kartaqon” adlanan maddə dayanır. Belə həbblər Kobanidə yüzlərlə “İŞİD”çinin “müsəlman qardaşları” “Kürd PPK”nın döyüşçülərinin gündəlik istifadə etdiyi maddələr sırasındadır. Yaxud, xüsusi hazırlanmış skopolamin, pentatol, LSD və onlarla digər sintetik narkotiklərin köməyi ilə insanın dili açılır, onun yaddaşları tam ələ keçirilir, yaxud ona ən qəddar, ən amansız psixoloji vərdişlər təlqin edilir. Buna görə də, bu gün müasir elmi nailiyyətlərdən, informasiya texnologiyalarından geniş istifadə müxtəlif ağır və mütəşəkkil cinayətkarlığın, o cümlədən terrorun icrası zamanı geniş istifadə edilir.

Bu gün dünyada baş verən terror hadisələri gündən-günə genişlənən, mürəkkəb xarakteri ilə diqqəti cəlb edən müharibəni xatırladır. Başqa sözlə, terrorun tədricən müharibəyə keçidi prosesləri müşahidə edilməkdədir. Onunla qlobal mənada mübarizə lazımınca aparılmır. MDB-nin terrora həsr edilmiş Beynəlxalq Konfransında, bu ölkələrdə hazırda 9 mindən çox şəxsin müxtəlif terror hadisələri ilə bağlı olduqlarına görə beynəlxalq axtarışa verildiyi haqqında məlumatlar səslənmişdir. Ümumiyyətlə terrorla mübarizə termi-

ni nisbi xarakter daşıyır. Bəzən hətda bu mübarizəni faktiki olaraq aparmaq mümkünsüz olur, səmərəli nəticələr vermir. Terror baş verdikdən sonra, onun tədqiqatı aparılır və çox vaxt bu tədqiqatları sona qədər başa çatdırmaq mümkün olmur. Ona görə ki, icraçılar düşünülmüş şəkildə özlərini məhv edirlər və ya terror nəticəsində həlak olurlar. Beynəlxalq və regional təşkilatların bu məsələyə dair qərarları icra olunmur. Məsələn, BMT-nin narkotiklərin qanunsuz dövriyyəsi və cinayətkarlıqla mübarizə idarəsi Dağlıq Qarabağda, Suriyada, Əfqanıstanda və digər ölkələrdə narkobiznes fəaliyyəti və terrorçuluğun geniş miqyas aldığı bildirildi halda, ona qarşı səmərəli tədbirlər görə bilmir. Buna necə ad vermək olar ki, BMT-nin Dağlıq Qarabağla bağlı 4 Qətnaməsi indiyə qədər kağız üzərində qalmışdır. Çünki, bu qərarların icra mexanizmləri və qüvvələri faktiki olaraq mövcud deyildir. Qəribədir ki, indi terrorun və terrorçuların lazımınca cəzalandırılması belə mümkünsüzdür. Hamı bilir ki, dünyanın hansı nöqtələrində hansı motivlə törədilməsi mümkün olan terror yuvaları vardır. Türkiyə diplomatlarına qarşı törədilən terrorların əksər təşkilatçıları və icraçıları ya ümumiyyətlə cəzalandırılmır, yaxud da lazımınca cəzalandırılmamış və ya vaxtından əvvəl azadlığa buraxılmış və sanki onların öz əməllərini yenidən davam etdirmələrinə şərait yaradılmışdır. Bir çox erməni terrorçuları az müddət keçdikdən sonra himayədarları vasitəsilə azadlığa buraxılırlar. Beynəlxalq cinayət məəcəlləsi və milli dövlətlərin cinayət məəcəllələrində transmilli mütəşəkkil cinayətkarlıqla, narkobizneslə, terrorizmlə mübarizə nəzərdə tutan normalar mükəmməl hesab oluna bilməz. Elə Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsinin terrorçuluğa görə məsuliyyət müəyyən edən 214-cü maddəsi ictimai təhlükəsizlik əleyhinə

olan 10-cu bölmənin 15-ci fəslində nəzərdə tutulmuşdur. Belə əməllərə görə məsuliyyət əməl edən müxtəlif maddələrin dispozişiyasında göstəriləndiyi kimi müasir dövrimizdə ictimai təhlükəsizliyi pozmaq, əhali arasında vahimə yaratmaq və s. bu kimi məqsədlərlə terror aktının törədilməsi hallarına nadir hallarda rast gəlmək mümkündür. Hər hansı bir terror hadisəsinin sülh və insanlıq əleyhinə törədildiyi və sözün əsl mənasında müharibə səciyyəsi daşdığı indi heç kimdə şübhə yaratmır. Buna görə də terrorçuluq əməllərinə görə məsuliyyət müəyyən edən normaların həm dispozişiyası, həm sanksiyası və həm də belə normaların cinayət məəcəlləsində yerinin bir daha dəqiqləşdirilməsi vaxtı çatmışdır. Terrorçuluq aktları törədənlərə qarşı ən ağır cəzanın – ölüm hökmünün çıxarılması da birmənalı şəkildə təmin olunmalı və icrası üçün təsirli tədbirlər görülməlidir. Müasir terror bəşəriyyət üçün böyük bəlalar gətirir. Belə əməllərə dəstək verən dövlətlər xüsusi sanksiyalara məruz qalmalı, onların beynəlxalq təşkilatlarda təmsilçiliyinə son qoyulmalıdır. Erməni seperatizminin və terrorizminin faşist xarakteri artıq dünyada çox gözəl və dərinədən başa düşülür, bilinir. Bununla belə seperatizmlə, terrorizmlə, narkobizneslə mübarizə aparmağı özünə vəzifə hesab edən beynəlxalq təşkilatlar və dövlətlər, Ermənistanın mürtəce siyasətinə, aşkar laqeydlik göstərir, ikili standartlar nümayiş elətdirirlər. Tərəqqipərvər insanlar bütün bunların mahiyyətini və mənasını çox gözəl anlayır. Ölkəmiz belə təzahürlərlə mübarizədə ruhdan düşmür və söylərini gündən – günə artırmaqdadır. Zaman isə haqqın və ədalətin gec – tez qalib gələcəyinə əminlik yaradır. Elə bu arzunu Ali Baş Komandanımız 44 günlük müharibədə qalibiyyətlə başa çatdırdı, tarixi qələbə təmin edildi

İstifadə edilmiş ədəbiyyat:

1. Elçin Əhmədov. Ermənistanın Azərbaycana təcavüzü: təhlili xronika
2. Ramiz Mehdiyev. Azərbaycanlılara qarşı soyqırım gerçəklikləri
3. Ramiz Mehdiyev. Gorus-2010: absurd teatrı mövsümü.
4. Ramiz Mehdiyev. İkili standartların dünya nizamı və müasir Azərbaycan
5. Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsi. B., 2011
6. Azərbaycan Respublikasının hərbi doktrinası. B., «Hüquq ədəbiyyatı» nəş., 2010
7. Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası. B., 2011
8. Azərbaycan Respublikasının Milli Təhlükəsizlik Konsepsiyası. B., «Hüquq ədəbiyyatı» nəş.,

2009

9. Bayramova P. Fövqəladə vəziyyət şəraitində insan hüquqlarının müdafiəsi. B., 2004
10. Cəfərov İ. Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının şərhı. B., 2010
11. İbayev V. Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsi beynəlxalq hüquq müstəvisində. B., 2006
12. Səmədov E. Ermənistanın Azərbaycana qarşı təcavüzünün qurbanı olmuş uşaqlar və qadınlar. Beynəlxalq konfransın materialları. B., 2009
13. Боев В.И., Кочубей М.А., Новиков А.П. Война и уголовный закон. М., 2009
14. Макиавелли Н. Избранные произведения. М.:Худ.лит.,1982
15. Beynəlxalq sənədlər toplusu. I cild. B., 2005

Saida Hasanzade, Bahram Zahidov

Actual problems of the fight against Armenian separatism and terrorism

The International law pays a particular attention to protection and defence of women and children rights. In connection with this problem in the national law system the numerous organizations – law measures have been undertaken. However, despite it since beginning Nagorno-Karabagh conflict there have been observed many facts of violation of women and children rights. Up to now this problem has not found its solution in the light of the requirements of international criminal law. As regards to violation of women and children rights there should be undertaken the measures and condemned by the international law.

Саида Гасанзаде, Бахрам Захидов

Актуальные проблемы борьбы с армянским сепаратизмом и терроризмом

Международное право уделяет особое внимание охране и защите прав женщин и детей. В связи с этой проблемой в национальной правовой системе Азербайджана были приняты соответствующие законы, отвечающие в полной мере требованиям международных правовых норм. Однако, несмотря на это, Нагорно-Карабахского конфликта там были обнаружены многочисленные факты нарушения прав женщин и детей. До сих пор эта проблема не нашла своего разрешения в свете требований международного уголовного права. В связи с продолжающимися нарушениями прав женщин и детей в Нагорном-Карабахе на высшем международном уровне должны быть предприняты соответствующие меры.